

**ORCA – ORGANIZACIJA ZA POŠTOVANJE I BRIGU O
ŽIVOTINJAMA**

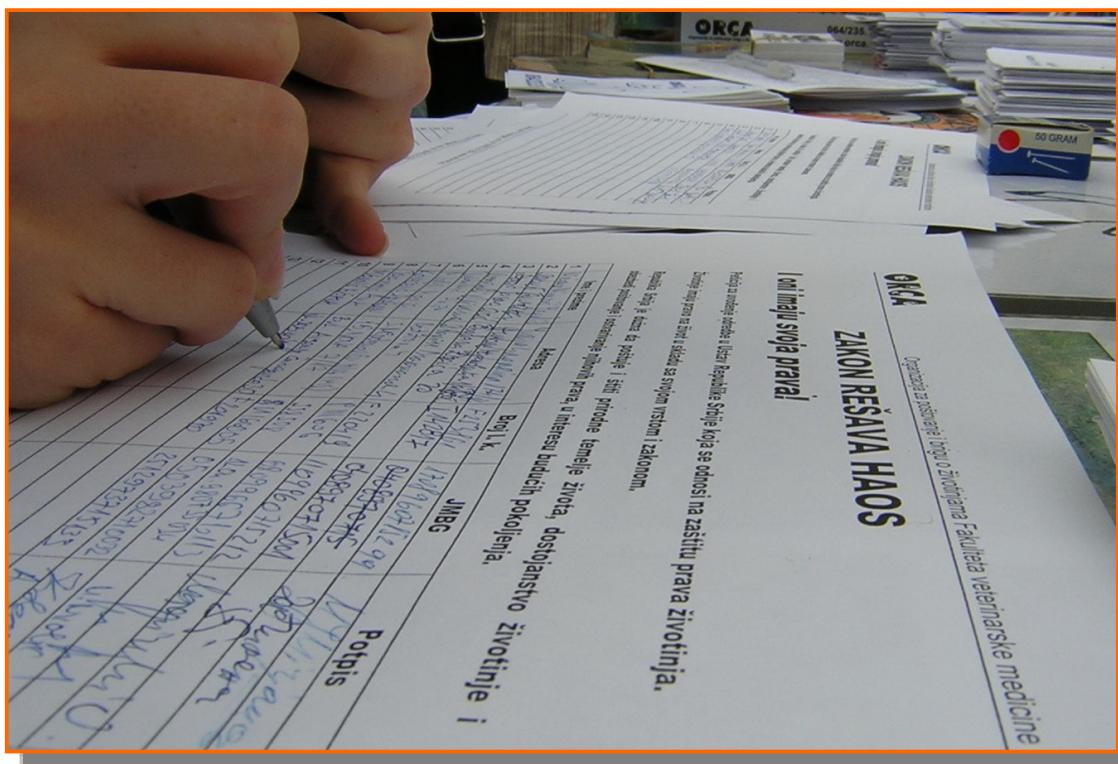

GODIŠNJI IZVEŠTAJ

2012

„95% stanovnika Srbije se slaže da zakon treba da omogući konfiskaciju i izricanje zabrane držanja životinja vlasnicima koji zlostavljaju svoje životinje“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

Dobre politike za životinje i ljude

Zbog čega je ovaj rad važan?

Jasna nacionalna politika je potrebna u oblasti dobrobiti životinja, zaštite životne sredine i ruralnog razvoja, kao i jake institucije koje će je sprovoditi. Pored toga, potrebno je međusobno uskladiti propise u ovim oblastima i harmonizovati ih sa pravnim redom Evropske unije. Kroz izradu predloga za unapređenje politika i propisa, njihovo javno zastupanje i kontinuirano praćenje stanja, ORCA doprinosi izgradnji pravnog okvira u ovim oblastima. U tom cilju, uključujemo stručnu i naučnu javnost, privredu, organizacije civilnog društva, građanke i građane, povezujući nauku, praksu i donosioce odluka.

ORCA traži izmene krivičnog zakonika i zakona o prekršajima

Novembar 2012

Organizacija za poštovanje i brigu o životinjama – ORCA uputila je Ministarstvu pravde predloge za izmene i dopune Krivičnog zakonika i Zakona o prekršajima u cilju unapređivanja zakonskih rešenja koja se odnose na zabranu ubijanja i zlostavljanja životinja, odnosno stvaranje zakonskih prepostavki za efikasnije sprovođenje propisa u ovooj oblasti.

NAJZNAČAJNIJI PREDLOZI ZA IZMENE I DOPUNE KRIVIČNOG ZAKONIKA:

1. **Povećati predviđene kazne** zatvora od godinu do tri godine zatvora za zlostavljanje i ubijanje životinje (sada je kazna novčana i do godinu dana zatvora);
2. **Proširiti formulaciju za borbe životinja** tako što se ne bi kažnjavalo samo organizovanje borbi iz koristoljublja;
3. **Definisati napuštanje životinja kao krivično delo;**
4. **Predvideti mogućnost zažnjavanja za pokušaj** izvršenja krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja;
5. **Propisati još dve mere obezbeđenja:** oduzimanje životinje i zabrana držanja životinje u slučaju izvršenja krivičnog dela zlostavljanja i ubijanja životinja.

NAJZNAČAJNIJI PREDLOZI ZA DOPUNE ZAKONA O PREKRŠAJIMA:

1. Propisati mogućnost **oduzimanja životinje od vlasnika odnosno držaoca** u slučaju da je ovaj proglašen krimen za prekršaj iz oblasti zaštite dobrobiti životinja;
2. Propisati mogućnost **zabrane držanja životinje**, na određeno vreme ili trajno oduzimanje životinje za teže prekršaje koji se odnose na dobrobit životinja

Naša organizacija je za pomenute predloge pribavila široku stručnu podršku 2009. godine kada su usvajane izmene i dopune Krivičnog zakonika. Naime, tada smo u saradnji sa Grupom za evropsko pravo Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu organizovali javnu raspravu i prikupili podršku značajnog broja sudova i tužilaštava (uključujući podršku Republičkog javnog tužilaštva), Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Stalne konferencije gradova i opština, kao i podršku Britanskog kraljevskog udruženja za sprečavanje surovosti prema životinjama i podršku Eurogrup for Animal Welfare koji sarađuje sa poslanicima Evropskog parlamenta.

Obnovljena inicijativa za uključivanje odredbe o dobrobiti životinja u Ustav Republike Srbije

Mart 2012.

Tokom marta ove godine, obnovili smo inicijativu za uključivanje odredbe o dobrobiti životinja u Ustav Republike Srbije. S tim u vezi kontaktirali smo više relevantnih zainteresovanih strana da podrže našu inicijativu, među kojima i sve političke partije u zemlji. Mišljenja smo da je u širem društvenom interesu da najviši pravni akt naše zemlje sadrži odredbu koja bi osigurala da se u svim oblastima koje na direktni ili indirektni način utiču na životinje posveti puna pažnja njihovoj dobrobiti.

Organizacija za poštovanje i brigu o životnjama – ORCA, kao članica Britanskog kraljevskog udruženja za sprečavanje surovosti prema životnjama – RSPCA i Svetskog udruženja za zaštitu životinja – WSPA, pokrenula je ovu inicijativu još 2001. godine. U proteklim godinama obezbeđena je široka stručna podrška, kao i podrška šire javnosti, koja se između ostalog ogleda u prikupljenim preko 60 000 potpisa građana.

Posebno ističemo podršku koju su, potpisivanjem Prve rezolucije o zaštiti životinja još 2005. godine, pružili predsednik Republike Srbije, gospodin Boris Tadić i Srpska akademija nauka i umetnosti. Podršku inicijativi pružio je i veći broj doktora pravnih nauka i stručnjaka za ustavno pravo, od kojih izdvajamo podršku redovnog profesora Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, prof. dr Ratka Markovića.

Politički konsenzus o potrebi da se ovakva odredba integriše u Ustav Republike Srbije postignuta je 2003. godine, kada ju je Potkomisija za ljudska prava Komisije za izradu Ustava Republike Srbije jednoglasno uvrstila tekst Nacrtu Ustava Republike Srbije. Pomenuta odredba je glasila: "*Životinje imaju pravo na život u skladu sa svojom vrstom i zakonom*".

Razlog za široku društvenu podršku koju uživa ova inicijativa jeste činjenica da je dobrobit životinja je značajan faktor ekonomskog razvoja, društvenog blagostanja i zaštite životne sredine. Ona je direktno povezana sa ruralnim i regionalnim razvojem, odnosno povećanjem zaposlenosti i smanjenjem siromaštva, kao i konkurentnošću prehrambenih proizvoda životinjskog porekla. Unapređenje bezbednosti hrane, javnog zdravlja i očuvanje lične sigurnosti posebno su važne koristi koje ostvaruje pojedinac od unapređivanja dobrobiti životinja.

LUSH podržava dobrobit životinja u Ustavu RS

Mart 2012.

Lush Fresh Handmade Cosmetics (LUSH) i Organizacija za poštovanje i brigu o životinjama - ORCA su u martu pokrenuli kampanju u Lush prodavnicama o značaju sterilizacije i odgovornog vlasništva.

Istovremeno, Lush kozmetika podržala je i inicijativu ORCA za uvođenje odredbe o dobrobiti životinja u Ustav Republike Srbije. U Lush prodavnicama tokom trajanja ove kampanje mušterije su mogle da potpišu peticiju za uvođenje odredbe: „Životinje imaju pravo na život u skladu sa svojom vrstom i zakonom.“

Pokrenuta inicijativa za kampanju javnog zastupanja Univerzalne deklaracije o dobrobiti životinja

Jun 2012.

Tokom juna 2012. godine, izglasavanjem Ministra spoljnih poslova Srbije za novog predsedavajućeg Generalnom skupštinom EU, stvorili su se pozitivni uslovi za jačanje konsenzusa za konačno usvajanje Univerzalne deklaracije o dobrobiti životinja (UDAW) na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija. Imajući u vidu dobru i uspešnu saradnju između ORCA i Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije u proteklih četiri godine, smatrali smo da ORCA može značajno doprineti ovom procesu.

Zbog toga smo pokrenuli inicijativu 2012-2014. za kampanju javnog zastupanja Univerzalne deklaracije o dobrobiti životinja u saradnji sa WSPA, jednog od vodećih partnera globalne inicijative organizacija civilnog društva za usvajanje UDAW-a od strane Ujedinjenih nacija.

ORCA snažno i posvećeno podržava globalno usvajanje UDAW-a još od konferencije u Manili o dobrobiti životinja 2003. godine, gde je

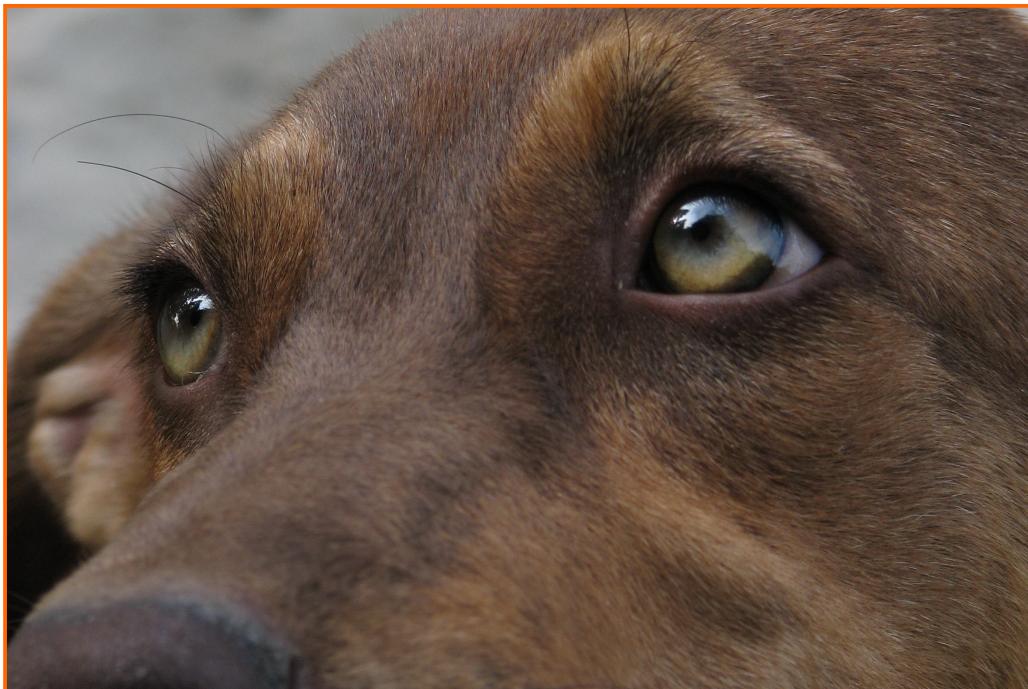
Univerzalna deklaracija o dobrobiti životinja je dokument koji potvrđuje globalno priznanje da su životinje važne, da mogu osećati bol i patnju, kao i da je naša odgovornost da stanemo na kraj okrutnostima širom sveta. Cilj globalne kampanje jeste sakupljanje 10 miliona potpisa kako bi se vladama sveta demonstrirala ozbiljnost u nameri postizanja Univerzalne deklaracije o dobrobiti životinja.

dogovoren tekst Deklaracije. Prepoznajemo njen istorijski značaj za ljudsko zdravlje, društveni razvoj, smanjenje siromaštva, ekološku održivost kako u globalnom tako i na lokalnom nivou. Zbog toga ORCA aktivno promoviše i zastupa usvajanje Deklaracije na političkom, naučnom i nivou građana u Srbiji, obezbeđujući široku podršku Deklaraciji. Svi ključni akteri u našoj zemlji su bili sistematski upoznati sa značajem UDAW-a.

Naši napori u tom pravcu su konačno zaključeni obezbeđivanjem zvanične podrške Ministra poljoprivrede UDAW-u 2009. godine, kao i obezbeđivanjem podrške Vlade Srbije kasnije te godine. Čak i nakon ovog velikog uspeha, ORCA je nastavila sa prikupljanjem podrške UDAW-u od strane građana – kroz sakupljanje potpisa u okviru peticije za podršku usvajanju UDAW-u i uključivanjem inicijative kao jednog od strateških ciljeva organizacije. Upravo ovaj značajan cilj može biti ostvaren imajući u vidu nove okolnosti da je Ministar spoljnih poslova Srbije postao Predsedavajući generalnom skupštinom Ujedinjenih nacija.

„86% stanovnika Srbije prepoznaće povezanost nasilja prema životinjama i nasilja prema ljudima.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

STOP nasilju prema životnjama!

Zbog čega je ovaj rad važan?

Naučno je utvrđena činjenica da su životinje osećajna bića, u stanju da poput čoveka, osete bol patnju i stres. Zlostavljanje i ubijanje životinja je bitan aspekt nasilja u društvu. Naučna istraživanja su utvrdila povezanost između zlostavljanja životinja i nasilja prema ljudima. Zato je važno prepoznati zlostavljanje životinja kao pokazatelja agresivnog i destruktivnog ponašanja i pravovremeno ga sprečiti, odnosno sankcionisati. ORCA prati primenu propisa u oblasti dobrobiti životinja i nastoji da kroz informisanje, obuke i umrežavanje nadležnih organa, unapredi primenu propisa u ovoj oblasti. Kroz rad **Pravnog savetovališta za zaštitu životinja**, pružamo podršku i podstičemo građanke i građane da prepoznaju i prijave protivzakonito postupanje prema životnjama.

Rad Pravnog savetovališta za zaštitu životinja u 2013. godini

Pravno savetovalište za zaštitu životinja, osnovano je 2004. godine sa namerom da doprinese sprečavanju i sankcionisanju slučajeva zanemarivanja i zlostavljanja životinja uz pomoć za to predviđenih zakonskih sredstava. Ovaj cilj postižemo u saradnji sa građanima koji su prisustvovali nasilju prema životnjama i koji su spremni da ove slučajeve prijave i budu njihovi svedoci.

Pravni savet podrazumeva tumačenje zakona, objašnjenje pravnog postupka i predlog postupka. Značaj ovakvog pristupa je u tome što podstiče građane da se lično angažuju na rešavanju pravnih problema vezanih za zaštitu životinja, koristeći se pravnim sredstvima koja im pruža savremeno demokratsko društvo. Na ovaj način pomaže se izgradnja građanske svesti kod pojedinaca koji se obraćaju ORCA, građani se podstiču na aktivizam i ospozobljavaju da se samostalno suočavaju sa društvenim problemima, kao i da sa svojim prijateljima i susedima podele svoje iskustvo i podstiču i njih na aktivan pristup društvenim problemima u svom okruženju.

Prijave koje najčešće dobijamo su u vezi sa zlostavljanjem (fizičkim, psihičkim ili seksualnim), trovanjem i ubistvom životinja, zanemarivanjem i/ili napuštanjem životinja, različitim sukobima građana u vezi sa životnjama i problemima u vezi sa načinom držanja životinja. Pored toga, građani se javljaju sa pritužbama na rad državnih organa, kao i da prijave organizovanje borbi životinja. ORCA na primljene prijave reaguje u skladu sa posebno utvrđenim protokolom.

Šta je zlostavljanje životinja?

Zlostavljanje životinja jeste svako postupanje ili nepostupanje sa životnjama kojim se namerno ili iz nehata izaziva bol, patnja, strah, stres, povreda, narušava genetska celovitost životinje i izaziva smrt. Obuhvata fizičko, psihičko i seksualno nasilje nad životnjama, zanemarivanje i napuštanje životinja, borbe životinja, kao i neke manje poznate oblike zlostavljanja poput gomilanja životinja (hordašenja).

„Preko 98% stanovnika Srbije smatra da je važno učiti decu odgovornom odnosu prema životinjama.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

ORCA Obrazovanje

Zbog čega je ovaj rad važan?

Deca i mladi su prirodno zainteresovani za životinje, što ih motiviše na učenje i razvija saosećajnost i odgovornost. Koristeći savremene metode učenja, obrazovanje i vaspitanje o dobrobiti životinja podiže kvalitet nastave i doprinosi formiranju budućih građanki i građana humanog, tolerantnog i demokratskog društva. „ORCA obrazovanje“ je program kojim obezbeđujemo podršku nadležnim institucijama da uključe Obrazovanje i vaspitanje o dobrobiti životinja u nastavne programe, a nastavnicima i vaspitačima da primene sadržaje o dobrobiti životinja u svakodnevnom radu. Kontinuirano pratimo kvalitet i dinamiku razvoja i primene Obrazovanja i vaspitanja o dobrobiti životinja. Cilj „ORCA obrazovanja“ je i unapređivanje nastavnih programa visokoškolskih ustanova – fakulteta veterinarske medicine, biologije, medicine, farmacije, ali i svih drugih koji mogu doprineti razvoju dobrobiti životinja u Srbiji (Učiteljski, Filozofski fakultet, Fakultet političkih nauka).

Seminari za nastavnike održani u 2012. godini

Novembar i decembar 2012.

ORCA obezbeđuje stalnu savetodavnu podršku vaspitačima, nastavnicima i psihološko-pedagoškim službama za primenu sadržaja o dobrobiti životinja u radu. Od školske 2007/08 godine, **sprovodimo program profesionalnog usavršavanja učesnika u obrazovanju: „Dobrobit životinja i mi“, odobren od strane Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja**. Ovaj program sprovode edukatori ORCA – vaspitači, nastavnici, psiholozi i padagozi koji imaju obimno iskustvo u radu u prosveti i koji su prošli posebne domaće i međunarodne obuke o obrazovanju i vaspitanju o dobrobiti životinja i specifične trenerske seminare.

Nastavne jedinice koje nudimo, osmišljene su tako da se mogu primeniti u nastavi ili vaspitno-obrazovnom radu. One su opremljene različitim materijalima koji olakšavaju usvajanje znanja (info listovi, fotografije, video materijali), a svi sadržaji su osmišljeni u saradnji sa prosvetnim radnicima, uz konsultacije sa pedagoško-psihološkom službom kao i praktičnom proverom u obrazovno-vaspitnom radu.

ORCA je 17-18. novembra, kao i 1-2. decembra održala dva seminara „Dobrobit životinja i mi“ – **u Mužičkoj školi „Mokranjac“ u Beogradu**. Učesnici seminara su bili motivisani, zainteresovani za teme koje su obrađivane i vrlo su aktivno sarađivali sa edukatorima. Ostvaren je dobar kontakt koji će u budućnosti omogućiti dalju saradnju. Atmosfera je bila prijatna i radna, a debata je bila naročito dinamična na prvom seminaru u mužičkoj školi „Mokranjac“. Cilj seminara bio je upoznavanje nastavnika i profesora sa konceptom dobrobiti životinja sa akcentom na doprinos emocionalnom, socijalnom i moralnom razvoju učenika kroz razumevanje povezanosti dobrobiti čoveka i životinja.

Pokrenuta inicijativa za dopunu Nacrta Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji

Maj 2012.

ORCA je u maju 2012. godine pokrenula inicijativu za dopunu Nacrta Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji u cilju uključivanja sadržaja o zaštiti životne sredine, dobrobiti životinja i održivog razvoja.

Naime, zaštita životne sredine, dobrobit životinja i održivi razvoj nisu eksplisitno prisutni u Nacrtu strategije obrazovanja u Srbiji do 2020.g iako su kao opredeljenje Srbije već ugrađeni u brojna strateška dokumenta i zakonske norme. Taj stav je potvrđen i prilikom pripreme 25 zakona i preko 300 podzakonskih akata u okviru harmonizacije zakonodavstva Srbije sa EU. Takođe, u Nacionalnom programu integracije Srbije u EU, u poglavljiju Zaštita životne sredine, kao jedan od strateških pravaca razvoja i usklađivanja sa EU navodi se upravo razvoj obrazovanja i vaspitanja u oblasti životne sredine i održivog razvoja.

U proteklim godinama, Republika Srbija je uložila značajne napore u oblasti unapređivanja dobrobiti životinja na nacionalnom i globalnom nivou. Pored Zakona o dobrobiti životinja, koji sveobuhvatno uređuje ovu oblast, dobrobit životinja je integrisana u tekstove većeg broja propisa (Krivični zakonik, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o stočarstvu i Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja), kao i važna strateška dokumenta (Nacionalni program integracije u EU, Nacionalna strategija održivog razvoja i Akcioni plan za sprovođenje strategije održivog razvoja, Nacionalni program za ruralni razvoj i Nacionalnog programa poljoprivrede). Istovremeno, Republika Srbija je potvrdila svih pet konvencija Saveta Evrope koje se odnose na dobrobit životinja pri gajenju, prevozu i klanju, zaštitu kičmenjaka koji se koriste u ogledne i druge naučne svrhe, kao i zaštitu kućnih ljubimaca.

Krajem 2009. godine, Zaključkom Vlade Republike Srbije o pružanju podrške za usvajanje Univerzalne deklaracije o dobrobiti životinja pri Ujedinjenim nacijama, naša zemlja je među prvima u svetu podržala ovu važnu globalnu inicijativu, opredelivši se za kontinuiran rad na izgradnji sistema dobrobiti životinja. U tekstu podrške usvajanju Univerzalne deklaracije o dobrobiti životinja, posebno se ističe posvećenje Republike Srbije razvoja obrazovanja i vaspitanja o dobrobiti životinja.

Imajući gore navedeno u vidu, predlažemo da u delu kojim se definišu osnove za izradu Strategije (str. 9 nacrta) u stavu (a) bude jasno izneto da **dalji razvoj proizvodnog sistema Srbije mora počivati i na ekonomiji zasnovanoj na znanju uz očuvanje životne sredine (i poštovanje principa zaštite dobrobiti životinja)**. Na taj način se ostvaruju preduslovi da obrazovanje za održivi razvoj postane jedan od nosećih principa Strategija razvoja obrazovanja. Ovako definisan stav prema obrazovanju za održivi razvoj omogućava da, prilikom izrade finalne verzije strategije, u potpunosti bude uvažen holistički i intersektorski pristup i da sistem obrazovanja zaista bude otvoren i u interakciji sa okruženjem.

„50% stanovnika Srbije razmišlja o dobrobiti životinja od kojih potiču mesni proizvodi.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

Pet sloboda na farmi

Zbog čega je ovaj rad važan?

Dobrobit životinja je jedan od ključnih faktora kvaliteta i bezbednosti hrane životinjskog porekla. ORCA podstiče proizvođače i otkupljivače hrane da se aktivno uključe u unapređivanje dobrobiti farmskih životinja i upoznaje ih sa ekonomskim koristima koji iz toga proističu. Povezujemo proizvođače koji poštuju standarde dobrobiti životinja, otkupljivače hrane životinjskog porekla i potrošače. Jačamo svest potrošača o značaju dobrobiti farmskih životinja za kvalitet i bezbednost hrane životinjskog porekla, kao i njihovom pravu na informisanost i mogućnost izbora pri kupovini namirnica životinjskog porekla. Na ovaj način unapređuje se konkurentnost proizvoda životinjskoj porekla i povećava izvoz u zemlje Evropske unije.

Učešće ORCA na AWARE konferenciji u Poljskoj

Mart 2012.

Konferencija projekta AWARE (*Animal Welfare Research in an Enlarged Europe*), pod nazivom „*Identifying and raising core welfare awareness*”, održana je 29. marta ove godine u Varšavi u Poljskoj. AWARE projekat je finansiran od strane Evropske komisije, a usmeren je na prevazilaženje postojećih praznina u istraživanju dobrobiti farmskih životinja, obrazovanju i implementaciji širom Evrope.

Cilj ove konferencije, bio je da okupi sve zainteresovane strane u oblasti dobrobiti farmskih životinja (državne institucije, veterinare, farmere, organizacije civilnog društva, predstavnike industrije hrane), kako bi diskutovali o ključnim izazovima i šansama u oblasti dobrobiti farmskih životinja. Radionica se fokusirala na jačanje svesti o dobrobiti farmskih životinja i promociju implementacije aktivnosti u ovoj oblasti u zemljama centralne i jugoistočne Evrope. Glavni ishodi konferencije bili su pregled trenutnih i budućih uloga glavnih grupa zainteresovanih strana i načina na koji oni mogu unaprediti dobrobit farmskih životinja i zemljama EU, zemljama koje su nedavno pristupile EU, zemljama kandidatima i pridruženim zemljama.

ORCA je na ovoj konferenciji imala prilike da, u okviru programa, prezentuje svoj rad i postignuća u oblasti dobrobiti farmskih životinja, predstavi program „Pet sloboda na farmi“, kao i projekat „Standardi dobrobiti farmskih životinja u Srbiji“. Tom prilikom je posebno akcentovano nacionalno istraživanje stanja dobrobiti farmskih životinja sprovedeno krajem 2011. i početkom ove godine i rad na izradi visokih standarda dobrobiti farmskih životinja koji nam tek predstoji. Naša prezentacija je bila veoma zapažena, pre svega zbog uvođenja metodologije procene dobrobiti životinja na farmi koja uključuje mere bazirane na ishodima dobrobiti (stanju u kome se životinje nalaze kao odgovor na uslove u kojima žive). Takođe, ovom prilikom, ostvarili smo kontakt sa različitim zainteresovanim stranama u cilju ostvarivanja potencijalne saradnje.

Učešće ORCA na radionici „Dobrobit životinja na zapadnom Balkanu i u Turskoj“ u Italiji

April 2012.

Od 3-4. aprila, u Teramu u Italiji, organizovana je radionica „Dobrobit životinja na zapadnom Balkanu i u Turskoj“, u sklopu aktivnosti koje sprovodi Mreža veterinara Zapadnog Balkana (WBVN), koju su osnovali Britansko kraljevsko društvo za sprečavanje okrutnosti prema životinjama - RSPCA i Veterinarski fakultet iz Skoplja.

Glavni ciljevi ove konferencije su podrška i promovisanje istraživanja i razvoja politika u oblasti dobrobiti farmskih životinja u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU; podrška i olakšavanje regionalne saradnje i razmene naučnih saznanja; podsticanje razvoj održivih rešenja koji se baziraju na potrebama i prioritetima specifičnih zemalja; procena edukativnih i trening programa koji su trenutno dostupni, kao i potrebe za obukamai vezi sa primenom relevantnih propisa; razvoj dugoročnog okvira u vezi sa obrazovanjem, treningom i jačanjem kapaciteta u oblasti dobrobiti farmskih životinja.

ORCA je na ovoj konferenciji imala prilike da, u okviru programa, prezentuje svoj rad (strateški plan ORCA 2010-2015) i postignuća u vezi sa inicijativama koje sprovodimo. Tom prilikom smo održali prezentaciju „*Ongoing civil society initiatives*“. Takođe, ovom prilikom, ostvarili smo kontakt sa različitim zainteresovanim stranama u cilju ostvarivanja potencijalne saradnje.

Iskoristili smo priliku posete ovoj konferenciji da održimo drugi koordinacioni sastanak u okviru projekta „**Standardi dobrobiti farmskih životinja**“, budući da su konferenciji prisustvovali pridruženi partneri (predstavnici RSPCA i Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine).

Nastavak sprovođenja nacionalnog istraživanja dobrobiti farmskih životinja na farmama u Srbiji

Januar - mart 2012.

Krajem prošle godine, sprovedeli smo nacionalno istraživanje dobrobiti farmskih životinja u Srbiji. Istraživanje je sprovedeno putem terenskih poseta odabranom uzorku farmi na nivou čitave Srbije (severna, južna, centralna, istočna i zapadna

Srbija), kao i na širem uzorku na nivou jedne lokalne samouprave (Sremska Mitrovica). Sproveli su ga obučeni terenski istraživači (veterinari i inženjeri stočarstva), koji su prethodno prošli osmodnevnu osnovnu obuku o metodologiji procene dobrobiti četiri vrste životinja (svinja, goveda, ovaca i brojlera). Obuku je održalo četiri eksperta sa Univerziteta u Bristolu (Velika Britanija). Istraživači su ukupno obišli 350 farmi – 100 na nivou Srbije i 250 na nivou Grada Sremska Mitrovica.

Nacionalno istraživanje dobrobiti farmskih životinja u Srbiji je sprovedeno u okviru **ORCA projekta „Standardi dobrobiti farmskih životinja u Srbiji“ koji je finansirala Evropska unija**. Projekat je podržan od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Srbije.

U januaru ove godine je nastavljeno sprovođenje nacionalnog istraživanja dobrobiti farmskih životinja u Srbiji u cilju prikupljanja dodatnih informacija neophodnih za procenu stanja u ovoj oblasti na nivou Srbije. U periodu do marta meseca, obišli smo odabrane farme, već posećene tokom prošle godine, kako bismo sakupili one informacije o dobrobiti životinja koje nije bilo moguće dobiti prošle godine usled objektivnih razloga (npr. gravidnim ovcama nije bilo moguće prilaziti radi procene dobrobiti kako im se ne bi nanosio nepotreban stres tokom perioda gravidnosti).

Nakon što je istraživanje završeno, podaci su uneti u elektronske baze podataka. Za tu potrebu obučili smo 15 volontera koji su nam pomagali da veliku količinu podataka unesemo u elektronske formulare, koji su potom poslati ekspertu sa Univerziteta u Bristolu na analizu i interpretaciju.

Izrađen nacrt visokih standarda dobrobiti farmskih životinja u Srbiji

Januar - maj 2012.

Nakon što je istraživanje dobrobiti farmskih životinja u Srbiji završeno, a podaci analizirani i interpretirani, pristupili smo izradi nacrta visokih standarda dobrobiti svinja, muznih krava, tovne junadi, ovaca i brojlera u toku gajenja. U toku procesa pisanja standarda bazirali smo se na postojećim standardima Britanskog kraljevskog društva za sprečavanje okrutnosti prema životnjama – RSPCA, pod nazivom „Slobodna hrana“ (*Freedom food*), koji su prilagođeni Srbiji na osnovu rezultata nacionalnog istraživanja, uz pomoć eksperata sa Univerziteta u Bristolu (Velika Britanija).

Izrada nactra visokih standarda dobrobiti farmskih životinja u Srbiji je sprovedena u okviru **ORCA projekta „Standardi dobrobiti farmskih životinja u Srbiji“ koji je finansirala Evropska unija**. Projekat je podržan od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Srbije.

Istraživanje stavova potrošača u Srbiji o dobrobiti farmskih životinja i kvalitetu hrane

Maj 2012.

Kako bismo stekli sveobuhvatniju sliku o tome šta potrošači u Srbiji misle o dobrobiti životinja i njenom značaju za proizvodnju bezbedne i kvalitetne hrane, sproveli smo istraživanje stavova potrošača o dobrobiti farmskih životinja. Rezultati su prikazali objektivnu sliku u vezi sa nivoom znanja i stavovima potrošača o dobrobiti životinja kao i njihovim mišljenjem o njenom značaju za bezbednost i kvalitet hrane. Istraživanje je sprovedeno u okviru projekta **„Standardi dobrobiti farmskih životinja i svest potrošača u Srbiji“, koji je finansiralo Britansko kraljevsko društvo za sprečavanje okrutnosti prema životnjama – RSPCA**, a za sprovođenje je angažovana poznata istraživačka agencija IPSOS Strategic Marketing.

Analiza podataka sakupljenih tokom istraživanja pokazala je da je ishrana ljudi u Srbiji bazirana na čestom, gotovo dnevnom unosu hrane životinjskog porekla. Postoji konsenzus u pogledu stavova potrošača da domaće životinje mogu da pate. Tokom kupovine namirnica, većina potrošača u Srbiji (58%) ne misli o uslovima u kojima je životinja gajena. Međutim, 87% veruje da je važnije imati skuplje proizvode koji poštuju zahteve u pogledu dobrobiti, nego jeftinije proizvode od životinja gajenih u lošim uslovima.

Rezultati istraživanja, biće korišćeni u daljem radu na javnom zastupanju i edukativnim materijalima u okviru programa ORCA „Pet sloboda na farmi“ koji je usmeren na doprinos prepoznavanju, od strane potrošača, dobrobiti farmskih životinja kao značajnog faktora kvaliteta i bezbednosti hrane, zaštite životne sredine. To će dati doprinos povećanoj proizvodnji bezbedne i kvalitetne hrane u Srbiji.

ORCA na poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu

Maj 2012.

ORCA je od 12-18. maja 2012. godine, boravila na Poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu. Ovaj sajam predstavlja najposećeniji poljoprivredni događaj u Srbiji i jedan od najvećih u regionu. Na štandu Sajma, predstavili smo **projekat „Standardi dobrobiti farmskih životinja u Srbiji“ koji je finansirala Evropska unija**, njegove aktivnosti i rezultate. Tom prilikom, distribuirali edukativni materijal izrađen tokom projekta i pozvali farmere da se uključe.

Posetioci su bili veoma zainteresovani da čuju više o metodologiji sprovedenih istraživanja, projektu ORCA ali i načinima na koje potencijalno mogu poboljšati uslove na svojim farmama. Štand na poljoprivrednom sajmu, obeležio je prvi korak šire podrške našem programu „Pet sloboda na farmi“, čiji je cilj unapređenje stočarske proizvodnje u Srbiji kroz uvođenje visokih standarda dobrobiti farmskih životinja.

ORCA na 3. sajmu organizacija civilnog društva u Beogradu

Maj 2012.

Učestvovali smo na 3. sajmu organizacija civilnog društva u Beogradu, koji su 24-25. maja ove godine organizovali Grad Beograd i Agencija za evropske integracije i saradnju sa udruženjima. Na štandu Sajma, predstavili smo **projekat „Standardi dobrobiti farmskih životinja u Srbiji“ koji je finansirala Evropska unija**, njegove aktivnosti i rezultate. Tom prilikom, distribuirali smo zainteresovanim posetiocima edukativni materijal izrađen tokom projekta.

ORCA na Svetskom danu životne sredine

Jun 2012.

5. juna, učestvovali smo na slavlju Svetskog dana životne sredine, pod nazivom „Zelena Srbija“ u Beogradu. Događaj je organizovala Delegacija EU u Republici Srbiji. Zajedno sa drugim dobitnicima projekata u okviru ovog EU poziva, prezentovali smo aktivnosti i rezultate naših projekata i delili promotivni materijal.

ORCA je na događaju predstavila **projekat „Standardi dobrobiti farmskih životinja u Srbiji“ koji je finansirala Evropska unija**, njegove aktivnosti i rezultate. Tom prilikom, distribuirali smo zainteresovanim posetiocima edukativni materijal izrađen tokom projekta.

Snimljen dokumentarni film o dobrobiti farmskih životinja u Srbiji

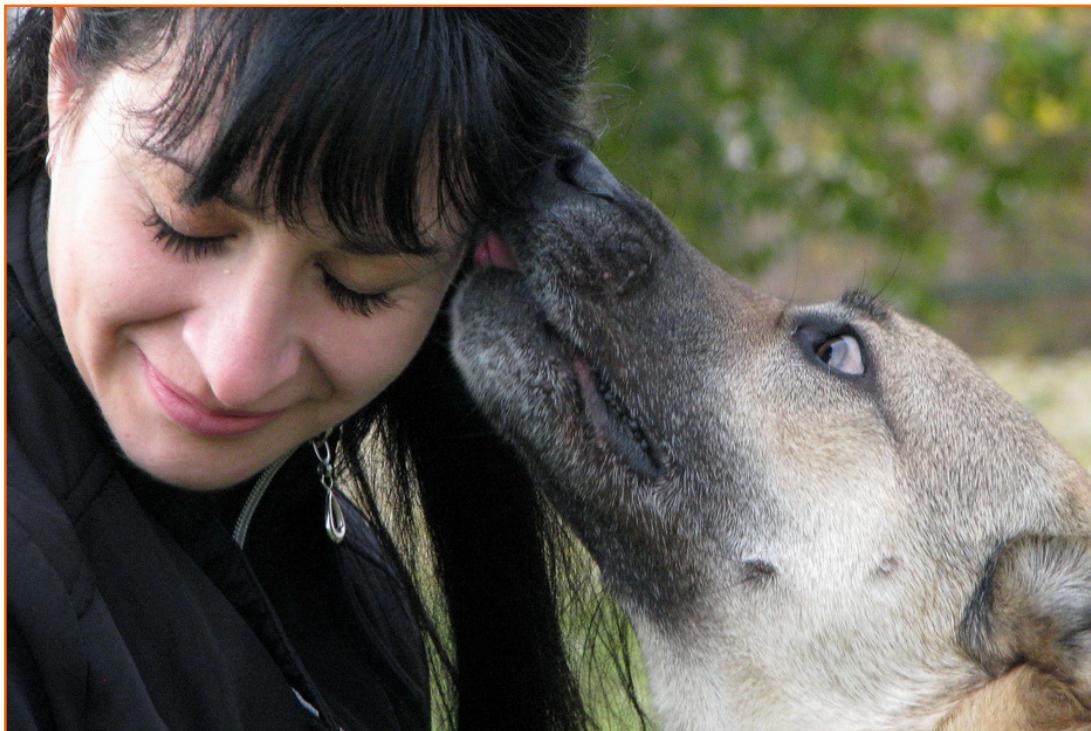
Jun 2012.

Dokumentarni film „Dobro njima, dobro svima“, u trajanju od 20 minuta, snimljen je u okviru **ORCA projekta „Standardi dobrobiti farmskih životinja u Srbiji“ koji su finansirale Evropska unija i Austrijska razvojna agencija**. Film obrađuje četiri dela: (1) šta je dobrobit životinja i zašto je ona važna potrošačima i proizvođačima; (2) aktivnosti u vezi sa razvojem dobrobiti u EU; (3) stanje u Srbiji u dobrobiti farmskih životinja i (4) aktivnosti ORCA u ovoj oblasti (uključujući spomenuti projekat). Film je sniman tokom trajanja projekta, prati njegove aktivnosti na obuci veterinara i inženjera stočarstva o metodologiji istraživanja dobrobiti farmskih životinja u Srbiji, ali i kasnije, tokom nacionalnog istraživanja.

Film „Dobro njima, dobro svima“ je premijerno prikazan na ovogodišnjem Green Fest-u u novembru.

„Spasila sam mu život, a onda je on spasio moj“. (Milena za svog za svog 9 godina starog psa Martina, ORCA izložba mešanaca, 4. novembar 2012.)

DOM UMESTO AZILA

Zbog čega je ovaj rad važan?

Prisustvo napuštenih životinja u urbanim i ruralnim sredinama predstavlja jedan od najznačajnijih komunalnih problema sa kojima se suočavaju lokalne samouprave u Srbiji. ORCA pruža podršku lokalnim institucijama u izradi i sprovođenju programa humane i efikasne kontrole populacije napuštenih životinja i prati sprovođenje javnih politika i propisa u ovoj oblasti. Program „Dom umesto azila“ je namenjen vlasnicima pasa i mačaka u cilju jačanja odgovornog vlasništva kroz informisanje, obrazovanje i podršku, a takođe insistira na aktivnom uključivanju veterinara i organizacija civilnog društva u promovisanje odgovornog vlasništva i rešavanje problema napuštenih životinja.

Rad servisa za udomljavanje i izgubljeno-nađeno u 2012.

Kontinuirano tokom 2012.

ORCA ne poseduje prihvatiliste, zbog čega ne može direktno zbrinuti životinje, ali kroz posrednički servis za udomljavanje životinja koji se nalazi na našoj web stranici, omogućavamo građanima da besplatno oglase napuštene životinje kojima je potreban dom, kao i životinje koje su izgubili ili pronašli. Putem stalnog kontakta sa građanima kroz ovaj posrednički servis, u prilici smo da spajamo ljudе koji žele da poklone životinju, sa ljudima koji žele da je usvoje.

U 2013. godini, postavili smo preko 400 oglasa građana za udomljavanje napuštenih životinja i oko 50 oglasa koji su se ticali izgubljenih, odnosno pronađenih ljubimaca. Korisnicima našeg oglasnog prostora davali smo informacije i savete o tome koje korake da preduzmu ukoliko pronađu napuštene životinje na ulici, šta da rade u slučaju da životinja ima vlasnika, kako da pokušaju da sami udome napuštenu životinju, kako da proocene da li životinju daju u dobar „zauvek dom” i slično. Zainteresovani građani mogli su od nas da preuzmu posebno izrađene dokumente za pomoć u udomljavanju napuštene životinje koju su pronašli na ulici: Preporuke ORCA za udomljavanje životinja; kontakte za postavljanje oglasa; kao i primer plakata za udomljavanje životinja i oglašavanje izgubljenih/nađenih pasa.

Sprovedeno Nacionalno istraživanje stanja u oblasti kontrole populacije napuštenih pasa u lokalnim samoupravama u Srbiji

Februar - novembar 2012.

U cilju sveobuhvatnog i objektivnog sagledavanja stanja u oblasti kontrole populacije napuštenih životinja u Srbiji, početkom godine, pokrenuli smo projekat „Upravljanje populacijom pasa u Srbiji: Istraživanje i podrška unapređenju”, čiji je cilj bio da analizira kapacitete i prakse lokalnih samouprava u Srbiji u vezi sa kontrolom populacije napuštenih pasa, odnosno prevede i adaptira edukativne materijale koji mogu podržati lokalne aktere u uspostavljanju efikasnije kontrole populacije pasa. Projekat je finansiralo Britansko kraljevsko društvo za sprečavanje oktutnosti prema životnjama – RSPCA.

U svih 145 lokalnih samouprava u Srbiji (122 opštine, 22 grada i Grad Beograd), poslati su posebno izrađeni upitnici, koji su sadržali pitanja o načinima ispunjavanja obaveza utvrđenih propisima u ovoj oblasti, merama kontrole populacije pasa koje se sprovode, stepenu saradnje sa drugim značajnim akterima u ovoj oblasti, vrsti podrške i pomoći koja je potrebna za unapređenje rada. Odgovore smo dobili od 134 lokalne samouprave.

Rezultati istraživanja će biti korišćeni za buduće inicijative javnog zastupanja u okviru ORCA programa „Dom umesto azila“ koji je usmeren na podršku nadležnim institucijama lokalnih samouprava u razvoju i implementaciji lokalnih programa kontrole populacije napuštenih životinja, kao i na informisanje i edukaciju gađana o odgovornom vlasništvu.

LUSH i ORCA, zajedno sproveli kampanju o odgovornom vlasništvu

Mart 2012.

U martu ove godine, zajedno sa kozmetičkom kompanijom LUSH, koja svoje proizvode ne testira na životnjama, pokrenuli smo **kampanju o značaju sterilizacije pasa i mačaka, kao i o važnosti odgovornog vlasništva**. Tom prilikom, izlog Lush prodavnica ukrašen je šaljivom ilustracijom i sloganom „Previše sexa može biti loša stvar!“ kako bi promovisali i približili Beograđanima značaj sterilizacije kućnih ljubimaca, jednog od osnovnih aspekata odgovornog vlasništva.

Kupovinom Lush šapice sapuna, koji je posebno napravljen za ovu kampanju (isključivo od biljnih sastojaka), obezbeđuju se sredstva za sprovođenje obuka nastavnika u osnovnim i srednjim školama kroz program "Dobrobit životinja i mi". Ovaj program sprovodi ORCA kako bi doprinela razvijanju odgovornog odnosa prema životnjama.

Istovremeno Lush kozmetika podržala je i inicijativu ORCA za uvođenje odredbe o dobrobiti životinja u Ustav Republike Srbije. U Lush prodavnicama tokom trajanja ove kampanje mušterije će moći da potpišu peticiju za uvođenje odredbe: „Životinje imaju pravo na život u skladu sa svojom vrstom i zakonom.“

Na dan početka kampanje, osoblje Lush prodavnica bilo je odeveno u kostime pasa i delilo informativnu brošuru o sterilizaciji ljubimaca. Oni su pozvali građane da kupovinom Lush šapice sapuna podrže inicijativu ORCA da naša deca postanu odgovorni vlasnici. Veterinari DVM Vladimir Magaš i DVM Andrija Daković, pružali

su zainteresovanim posetiocima i vlasnicima pasa i mačaka, korisne savete o odgovornom vlasništvu. Svim poseticima Lush prodavnica tokom perioda kampanje bila je dostupna brošura o sterilizaciji, zabludama i činjenicama, kao i samoj akciji i aktivnostima koje sprovodimo.

Izložba mešanaca 2012.

Novembar 2013.

„Svaki mešanac je poseban, a samo jedan je najmešanac“

U nedelju, 4. novembra 2012., Organizacija za poštovanje i brigu o životinjama - ORCA organizovala je Veliku godišnju izložbu pasa mešanaca u okviru 51. Međunarodne izložbe pasa svih rasa – CACIB Beograd na Beogradskom sajmu. Održavanje izložbe omogućio je **TRAINER** hrana za pse. Za ORCA je čast što je izložbu podržao ovaj proizvođač hrane, jer on svoje proizvode ne testira na životinjama!

I ove godine, mešanaci i mešanke su se nadmetali za prestižne titule poput titule „Najkicoš“, „Najplemenitiji pogled“ i „Najlepši rep“. Njih je ocenjivao žiri u sastavu: **Biljana Srbljanović** - spisateljica i rediteljka; **Dejan Zečević** - reditelj, dr **Vladimir Magaš i Goran Vuković** - međunarodni kinološki sudija. Domaćin ovogodišnje izložbe bio je **Svetozar Cvetković**, naš poznati glumac.

Pobednik ovogodišnje izložbe, mešanac koji je sam za sebe izložba u malom, to je pas koji najlegitimnije odražava sve osobine mešanca, a koji je zadržao svoj unikatan šarm – je **Maks**, vlasnice **Ane Tomic** koja je osvojio glavnu nagradu i proglašen za **NAJMEŠANCA 2013. GODINE!**

I ove godine učesnici izložbe su imali priliku da ovekoveče ovaj dan jednim „Profi photo session-om“. Pobednici su dobili pehar i medalju, kao i naročito vredne i korisne nagrade koje su im ove godine pripremili TRAINER i BIOGANCE. Svi učesnici izložbe mešanaca dobili su poklon paket sa vrhunskom TRAINER hranom za pse i šarmantnu ORCA maramu, koju će njihov ljubimac s ponosom nositi u šetnji.

„35% stanovnika Srbije bi kupovalo proizvode koji nisu testirani na životinjama“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

OGLEDALO ODGOVORNOSTI

Zbog čega je ovaj rad važan?

Danas se, širom sveta, u laboratorijskim ogledima koristi preko 100 miliona životinja godišnje. „Međunarodno prepoznato 3R pravilo, korisna je vodilja za korišćenje oglednih životinja u nauci“ (OIE TAHC, 2009). Program „OGLEDALO odgovornosti“ realizujemo kroz saradnju sa učesnicima u sprovođenju ogleda sa ciljem ostvarivanja dobrobiti oglednih životinja i dosledne primene „3R pravila“. Takođe, pružamo podršku nadležnim institucijama u izradi i sprovođenju javnih politika i propisa u oblasti dobrobiti oglednih životinja, odnosno pratimo njihovo sprovođenje.

Učešće ORCA u radu Etičkih komisija i Etičkog saveta u 2012.

Kontinuirano tokom 2012.

Zakonom o dobrobiti životinja („Službeni glasnik RS”, broj 41/2009) propisana je obaveza Ministra poljoprivrede da osnuje **Etički savet za dobrobiti oglednih životinja**. Etički savet, između ostalog: daje savete iz etike i dobrobiti životinja prilikom sprovođenja ogleda i genetskih modifikacija i manipulacija životinja; daje stručna mišljenja o etičkoj i naučnoj opravdanosti obavljanja ogleda, kao i prekida ogleda na životnjama; daje savete radi usaglašavanja rada etičkih komisija za zaštitu dobrobiti oglednih životinja; daje stručna mišljenja o izvođenju specifičnih i invazivnih ogleda; učestvuje u razvoju i promovisanju alternativnih metoda obavljanja ogleda.

Pored Etičkog saveta koji osniva Ministar poljoprivrede, svaka naučnoistraživačka organizacija mora osnovati **Etičku komisiju za zaštitu dobrobiti oglednih životinja**. Etička komisija, između ostalog: utvrđuje način sprovođenja ogleda na životnjama, u skladu sa Zakonom o dobrobiti životinja; obavlja stručnu kontrolu nad sprovođenjem ogleda na životnjama; organizuje obuku lica koja sprovode oglede na životnjama; daje stručna mišljenja ministru o etičkoj i naučnoj opravdanosti sprovođenja ogleda.

„3R pravilo” je međunarodno prihvaćeno načelo za humano korišćenje životinja u ogledne svrhe. Podrazumeva zamenu i smanjenje broja oglednih životinja koje se koriste u ogledima, kao i usavršavanje oglednih procedura.

ORCA putem svojih predstavnika, od 2005. godine aktivno učestvuje u radu većeg broja etičkih komisija koje odlučuju o opravdanosti izvođenja ogleda na životnjama u naučnim istraživanjima, pri više fakulteta Univerziteta u Beogradu (Medicinski fakultet, Biološki fakultet, Poljoprivredni fakultet i Farmaceutski fakultet), kao i etičku komisiju Vojnomedicinske akademije. Od ove godine uključeni smo u etičku komisiju Instituta za primenu nuklearne energije – INEP. Pored toga, ORCA je na poziv Ministarstva poljoprivrede, šumarstava i vodoprivrede uključena u rad nacionalnog Etičkog Saveta za dobrobit oglednih životinja i od 2009. godine ima svog predstavnika u Savetu.

Svake godine, etičke komisije pri fakultetima i naučnoistraživačkim ustanovama dobijaju zahteve za odobravanje radova koji uključuju uključuju korišćenje oglednih životinja. Uloga ORCA je da kroz postavljanje pitanja i predlaganje rešenja koja uključuju smanjenje i/ili zamenu oglednih životinja alternativnim

metodama, postakne bolju primenu etičkih principa pri donošenju odluka o odobravanju ogleda na životinjama i dosledno sproveđenje „3R pravila“.

„Preko 60% stanovnika Srbije ne opravdava držanje divljih životinja kao kućnih ljubimaca.“ (IPSOS istraživanje „Stavovi javnosti o dobrobiti životinja“, ORCA i WSPA 2010.)

ROĐENE DA BUDU DIVLJE

Zbog čega je ovaj rad važan?

Komercijalna eksploatacija divljeg sveta za posledicu ima ugrožavanje dobrobiti jedinki, ali i opstanka čitavih bioloških vrsta i gubitka biološke raznovrsnosti. Kroz program „Rođene da budu divlje“ utičemo na jačanje svesti javnosti o potrebi zaštite divljih životinja i njihovih staništa i o problemima njihovog držanja u zatočeništvu. Takođe, kroz ovaj program pružamo podršku nadležnim institucijama za kreiranje i sprovođenje politika i propisa u ovoj oblasti.

Inicijativa za bolju zaštitu životinja u zoo vrtovima u Srbiji

Jul 2012.

U julu 2012. godine, na sastanku sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, predstavili smo našu inicijativu za unapređenje dobrobiti životinja u zoo vrtovima u Srbiji koja uključuje sledeće aspekte:

- inciranje usvajanja podzakonskih akata u vezi sa dobrobiti divljih životinja u zoo vrtovima u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede. Time bi se zaokružio zakonodavni okvir u ovoj oblasti.
- jačanje kapaciteta veterinarske inspekcije za efikasnu primenu usvojenih propisa.
- inciranje postupka registracije sva tri zoo vrta u Srbiji i tzv. „mini“ zoo vrtova kojih ima više.
- obuke radnika u zoo vrtovima o dobrobiti divljih životinja u zoo vrtovima, njihovim potrebama, kao i pravnim aspektima dobrobiti divljih životinja u zatočeništvu;
- sprovođenje istraživanja o stanju dobrobiti divljih životinja u zoo vrtovima u Srbiji;
- izrada strategije za unapređenje uslova u zoo vrtovima u Srbiji u skladu sa standardima dobrobiti životinja za divlje životinje u zoo vrtovima;
- nastavak i intenziviranje obuka za učesnike u obrazovanju o primeni sadržaja o dobrobiti životinja u nastavi – sa naglaskom na dobrobit životinja u zoo vrtovima. Posebna ciljna grupa su nastavnici biologije, koji često vode učenike i studente u zoo vrt.

Inicijativa je u načelu naišla na dobar prijem i podršku, a u narednom periodu je potrebno raditi na njenoj implementaciji.

ORCA na festivalu nauke u Beogradu

Novembar – decembar 2012.

ORCA je i ove godine učestvovala na Festivalu nauke u Beogradu, koji je održan od 29. novembra do 2. decembra ove godine. Tema ovogodišnje postavke ORCA, bila je „**Testirajte svoju ljubav prema životnjama**“.

Dobrobit životinja koje nas okružuju zavisi od nas samih. Nekada je teško zadovoljiti sve njihove potrebe, npr. kada su divlje životinje u pitanju. Ipak,

nekada je potrebno samo upoznati prirodu životinje koju smo odlučili da gajimo. Tako smo na ovom Festivalu nauke, zajedno sa posetiocima saznali kroz pitanja i odgovore, da li je pas pravi ljubimac za nas; koliko je prostora potrebno jednoj domaćoj životinji da bi davala dovoljno mleka i bila zadovoljna; projektivali smo idealan prostor za lava, medveda, vuka, žirafu i druge i to po standardima svetske organizacije za zoo vrtove; predstavili smo načine kako mogu razni proizvodi da se ne testiraju na životnjama, a da i dalje budu sigurni; otkrili smo koje su to najčešće divlje životinske vrste kojima se ilegalno trguje. Jednom rečju, na zanimljiv način smo videli kako nauka definiše odgovornost.

Postavka je bila namenjena osnovcima, srednjoškolcima i starijim posetiocima, uz korišćenje plakata sa pokrivenim odgovorima koji otkrivaju učesnici nakon promišljanja, clip chart-a za projektovanje idealnog prostora za boravak lavova, medveda i drugih stanovnika zoo vrtova, kompjutera i projektila sa sadržajima o životinjskim vrstama zaštićenim CITES konvencijom. Odabrali smo najupečatljivije i najzanimljivije zadatke sa radionica koje se izvode na našem dvodnevnom akreditovanom seminaru „Dobrobit životinja i mi“, a koji se mogu izvesti u festivalskom okruženju.

Pored ovoga, nastavnici i vaspitači koji su posetili Festival nauke, mogli su da se informišu o seminarima za profesionalno usavršavanje koje nudi ORCA: "Dobrobit životinja i mi" I "Ogledi na životnjama bez životinja".